Seminarie
Duurzame Gebouwen

Stookplaatsrenovatie

7 december 2018

Hoe de renovatie van individuele verwarmingsketels in mede-eigendom aanpakken?

Ecodesignregelgeving en problematiek van de collectieve schoorstenen in mede-eigendom

bruxelles environnement
leefmilieu brussel
.brussels

Philippe DEPLASSE
BUREAU D'EXPERTS PH. DEPLASSE & ASSOCIÉS
BUREAU D'INGÉNIEURS CONSEILS EN TECHNIQUES SPÉCIALES DU BÂTIMENT

DOELSTELLINGEN VAN DE PRESENTATIE

- Inzicht verlenen in de reglementaire context ter zake
- De verschillende types afvoerkanalen voor verbrandingsgassen en de renovatieoplossingen voor deze kanalen belichten
- Wijzen op de voordelen van een gezamenlijke renovatie van het collectieve kanaal, met name op het niveau van de energiepremie

PLAN VAN DE PRESENTATIE

I. Inleiding
II. Reglementaire context
III. Collectieve kanalen in mede-eigendom en renovatieoplossingen
IV. Gewestpremie
V. Conclusie en feedback

I. INLEIDING

- Verouderde gasinstallaties → vervanging van oude toestellen = gelegenheid om voor recente energiebesparende technologieën (condenserende verwarmingsketel) te kiezen

- De Ecodesignrichtlijn stelt steeds hogere eisen aan de verwarmingssystemen ... waardoor de vroegere systemen verouderd raken

- In de praktijk brengt de vervanging van de verwarmingsketels door condenserende ketels problemen met zich mee op het vlak van de afvoer van de verbrandingsgassen en de ventilatie van het gebouw

I. INLEIDING

- Men telt ongeveer 500.000 wooneenheden waar de vervanging van een oude atmosferische gasgestookte verwarmingsketel door een condenserende gasgestookte ketel onmogelijk blijkt.

- Dit is te wijten aan het feit dat de schoorstenen niet aangepast zijn.

- De oude gasgestookte toestellen worden soms vervangen door nieuwe (niet-condenserende) atmosferische gasgestookte ketels bij gebrek aan andere oplossingen voor de bestaande schoorstenen die niet geschikt zijn voor condenserende toestellen.

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- Ecodesignrichtlijn

Alle verwarmingsketels	Vanaf 26/09/2015	Vanaf 26/09/2018
Nuttig nominaal vermogen ≤ 70 kW	Seizoensgebonden energie-efficiëntie* ≥ **86 %**	Beperkingen verbonden aan NOx-emissies: CL: NOx ≤ 120 mg/kWh CG: NOx ≤ 56 mg/kWh
70 kW < Nuttig nominaal vermogen≤ 400 kW	Nuttige efficiëntie** bij 100 % Pnom ≥ 86 % Nuttige efficiëntie** bij 30 % Pnom ≥ 94 %	
Bijzonder geval: atmosferische ketels***	Seizoensgebonden energie-efficiëntie ≥ 75 %	

De energie-efficiëntie wordt uitgedrukt ten opzichte van de bovenste verbrandingswaarde (Hs)

*: Seizoensgebonden efficiëntie: verhouding tussen de vraag naar ruimteverwarming in een bepaald verwarmingsseizoen en het jaarlijkse energieverbruik dat nodig is om aan deze vraag te voldoen, uitgedrukt in %.
**: Nuttig rendement: verhouding tussen het thermische vermogen afgegeven aan het warmtegeleidende fluïdum (kW) en het calorische vermogen in de brandstof, uitgedrukt in %.
***: De uitzondering voor atmosferische verwarmingsketels is enkel van toepassing op ketels aangesloten op collectieve kanalen met een nominaal thermisch vermogen ≤ 10 kW voor cv-ketels (enkel verwarming) en ≤ 30 kW voor combinatieketels (verwarming en SWW-productie).

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- Ecodesignrichtlijn

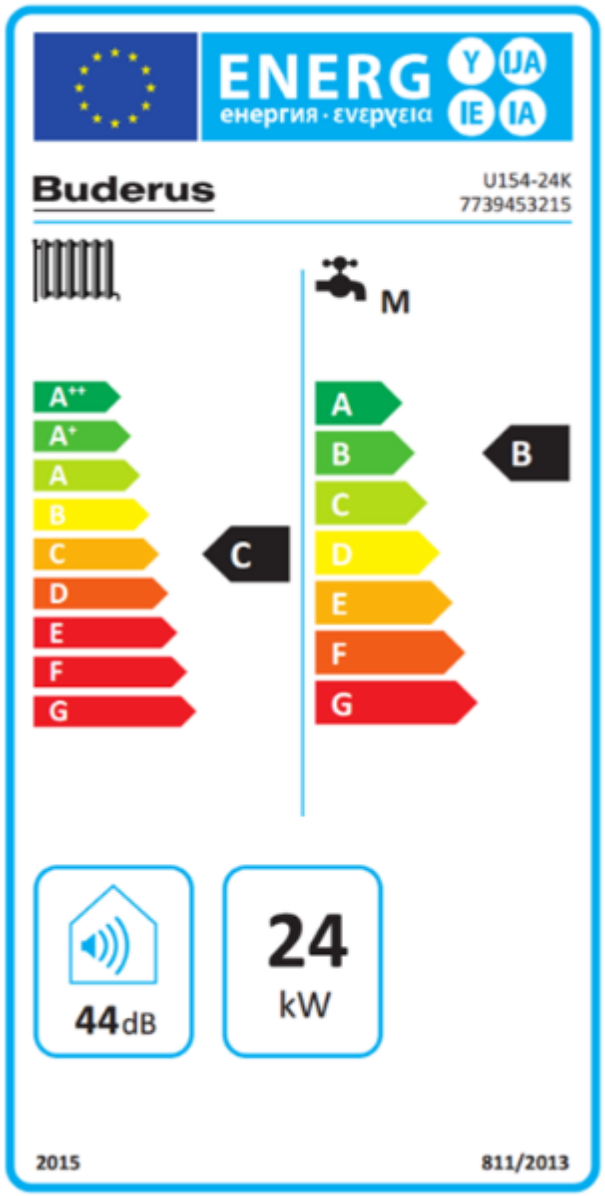

Logamax U154

Wanneer het niet mogelijk is om een condenserende wandketel te plaatsen, of wanneer het budget erg beperkt is, kan de Logamax U152/U154 van Buderus zeker een uitgelezen keuze zijn.

- ✔ Hoog normrendement voor een laag energieverbruik
- ✔ Stillere werking en minder uitstoot van schadelijke stoffen
- ✔ Compacte wandmontage

Productkenmerken	Symbool	Eenheid	7739453215
B1-ketel			ja
Combinatieverwarmingstoestel			ja
Nominale warmteafgifte	Prated	kW	24
seizoensgebonden energie-efficiëntie voor ruimteverwarming	η_s	%	77
Energie-efficiëntieklasse			C
Nuttige warmteafgifte			
bij nominale warmteafgifte en werking op hoge temperatuur	P_4	kW	23,7
bij 30 % van de nominale warmteafgifte en werking op lage temperatuur	P_1	kW	7,0
Nuttig Rendement			
bij nominale warmteafgifte en werking op hoge temperatuur	η_4	%	82,1
bij 30 % van de nominale warmteafgifte en werking op lage temperatuur	η_1	%	81,2
Supplementair elektriciteitsverbruik			
bij volledige belasting	elmax	kW	0,019
bij deellast	elmin	kW	0,017
in stand-by-stand	P_{SB}	kW	0,007
Andere items			
Stand-by-warmteverlies	P_{stby}	kW	0,182
Stikstofoxidenemissie (alleen voor gas of olie)	NO_x	mg/kWh	17
Geluidsvermogensniveau, binnen	L_{WA}	dB	44

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- Ecodesignrichtlijn
  - Regelgeving voor de fabrikanten
  - De regelgeving verplicht niet een bestaand toestel te vervangen
  - MAAR ... onzekerheid over de toekomstige positie van de fabrikanten
    - Garantie op de productie van atmosferische verwarmingsketels?
    - Toegang tot reserveonderdelen?
    - Verlenging van de leveringstermijn

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- NBN D 51-003: Addendum 1 (2014)
  - Toestellen **van type B mogen niet meer worden geplaatst in slaapkamers, badkamers, doucheruimtes of wc's.** De bestaande toestellen van type B in deze ruimten mogen nog worden gebruikt voor zover hun luchttoevoer en hun afvoer van verbrandingsproducten aan de eisen ter zake voldoen.
  - **Waterverwarmingstoestellen van het type A1AS mogen niet meer worden geplaatst of vervangen.** De bestaande waterverwarmingstoestellen mogen in gebruik blijven voor zover hun luchttoevoer en hun afvoer van verbrandingsproducten aan de eisen ter zake voldoen.

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- Aanduiding van de gasgestookte verwarmingsketels (Indeling volgens CEN TR 1749)

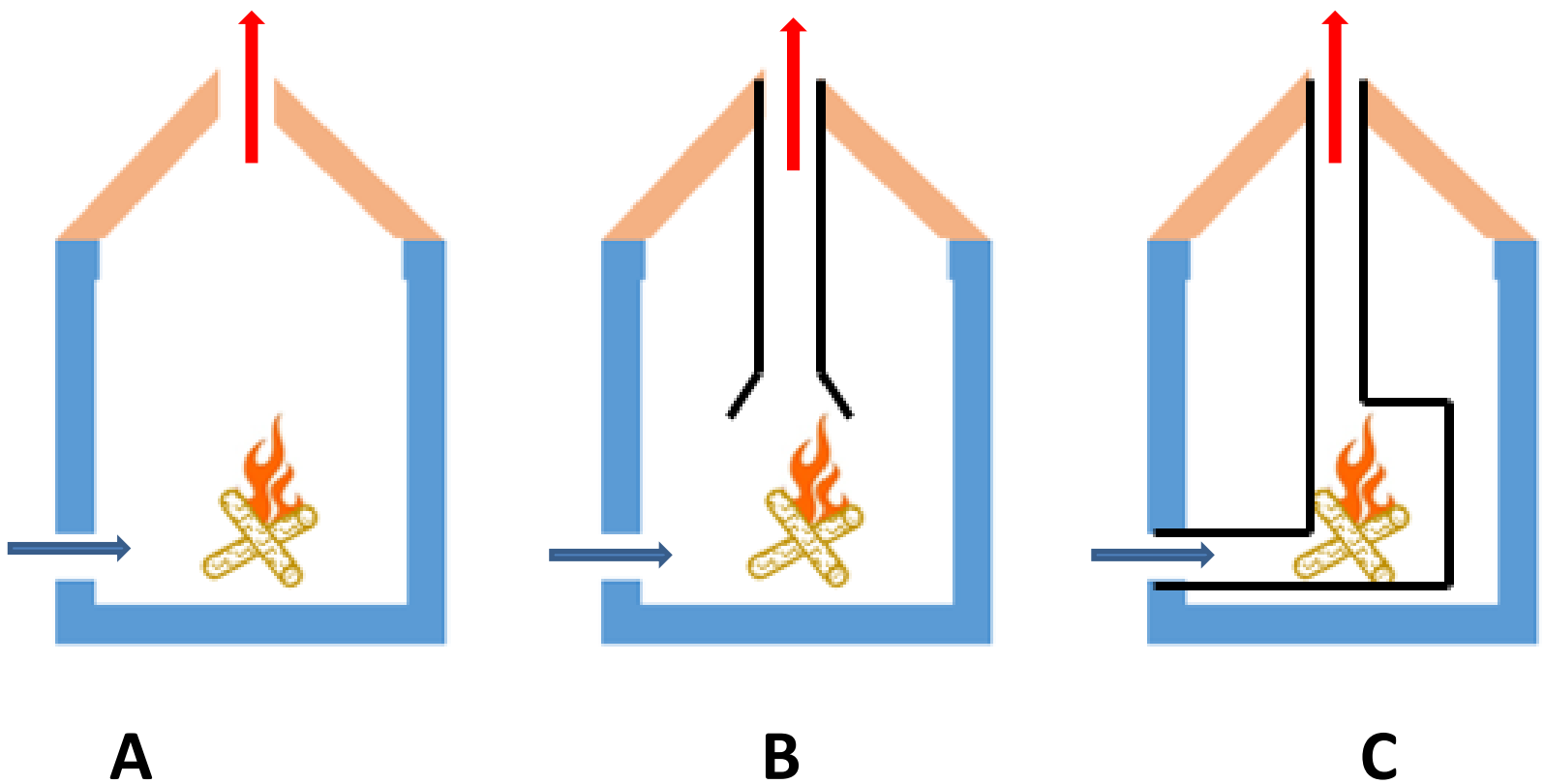

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- Aanduiding van de gasgestookte verwarmingsketels (Indeling volgens CEN TR 1749)

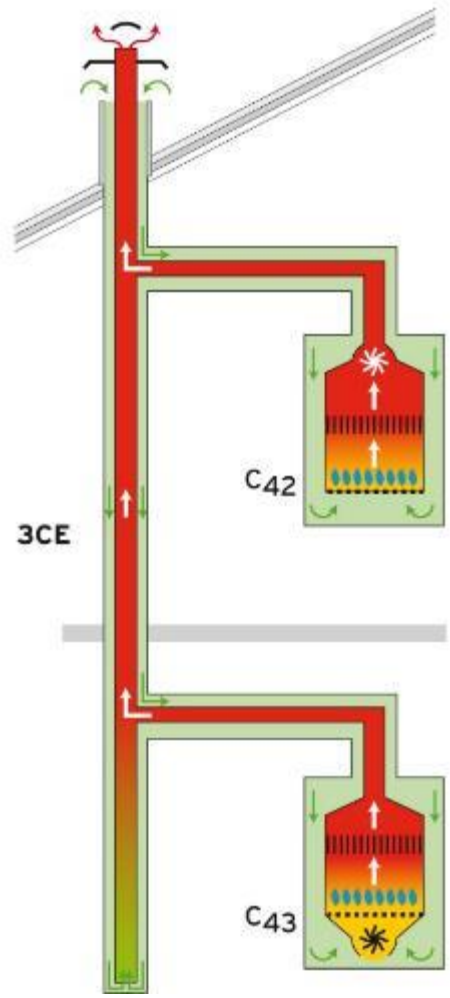

A **B** **C**

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- Aanduiding van de gasgestookte verwarmingsketels (Indeling volgens CEN TR 1749)

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- Aanduiding van de gasgestookte verwarmingsketels (Indeling volgens CEN TR 1749)

cijfer 2

letter 2

2de cijfercode: de aanwezigheid en de positie van een ventilator

1 = zonder ventilator
2 = met ventilator na de verbrandingskamer (en vóór de trekonderbreker bij toestellen type B);
3 = met ventilator vóór de verbrandingskamer;
4 = met ventilator na de trekonderbreker-valwindafleider (bij toestellen type B).

2de lettercode

AS = atmosfeerbeveiliging
BS = Thermische Terugstroom Beveiliging (TTB)
P = toestel bestemd om aan te sluiten op een afvoerkanaal in overdruk
D = linnendrogers
X = verhoogde dichtheid (type C gastoestellen)

toestel type B

toestel type C

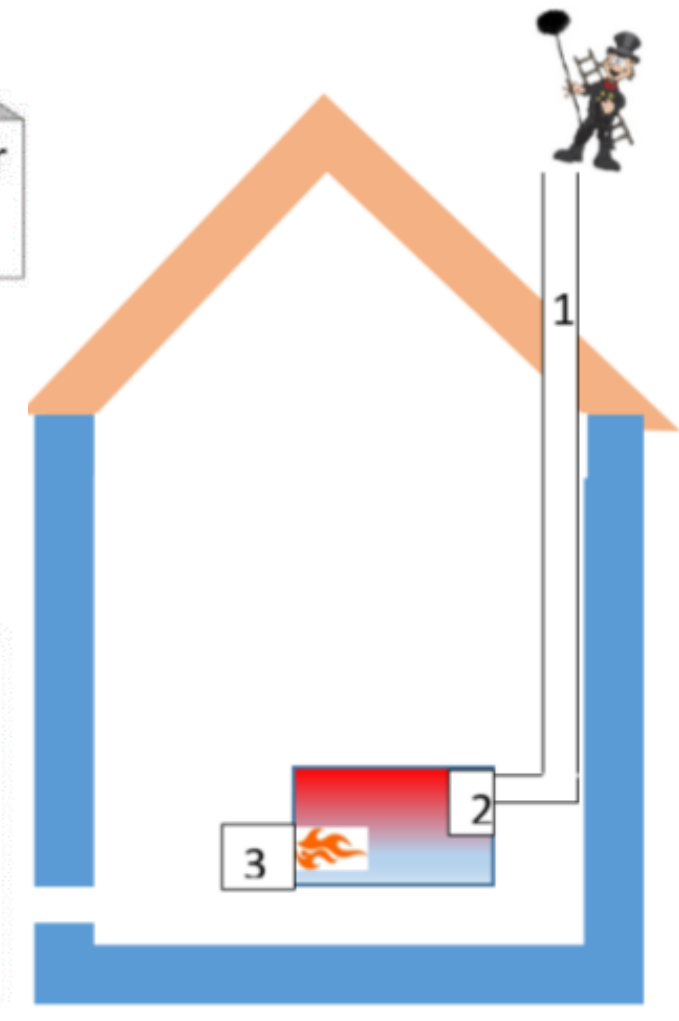

II. REGLEMENTAIRE CONTEXT

- Aanduiding van de gasgestookte verwarmingsketels (Indeling volgens CEN TR 1749)

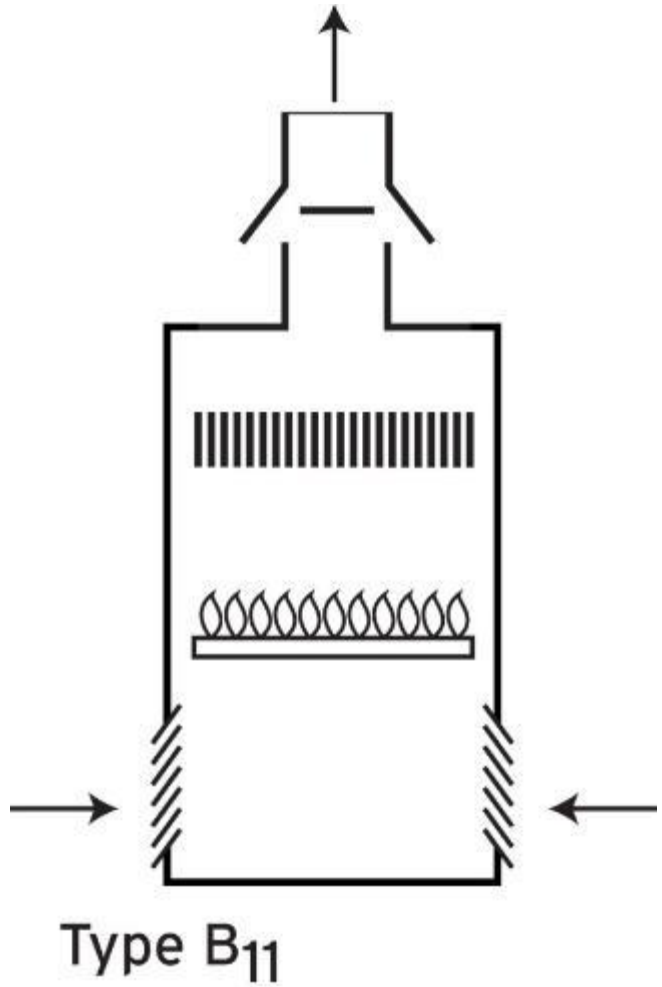

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Flexibele buis uit polypropyleen of roestvast staal

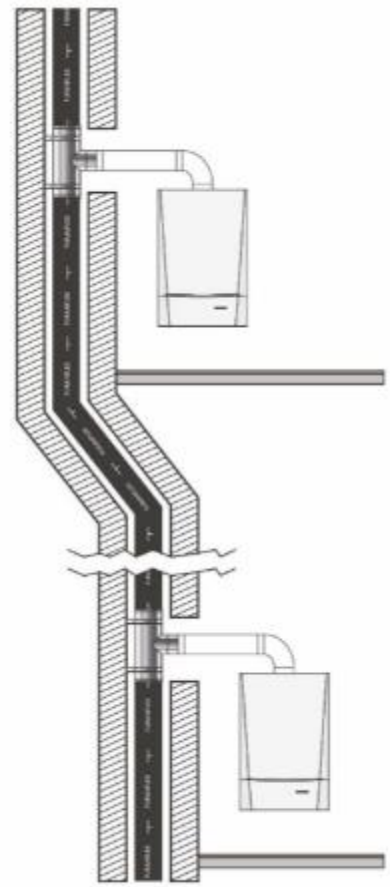

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Thermohardende sok

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Stijve buis uit roestvast staal

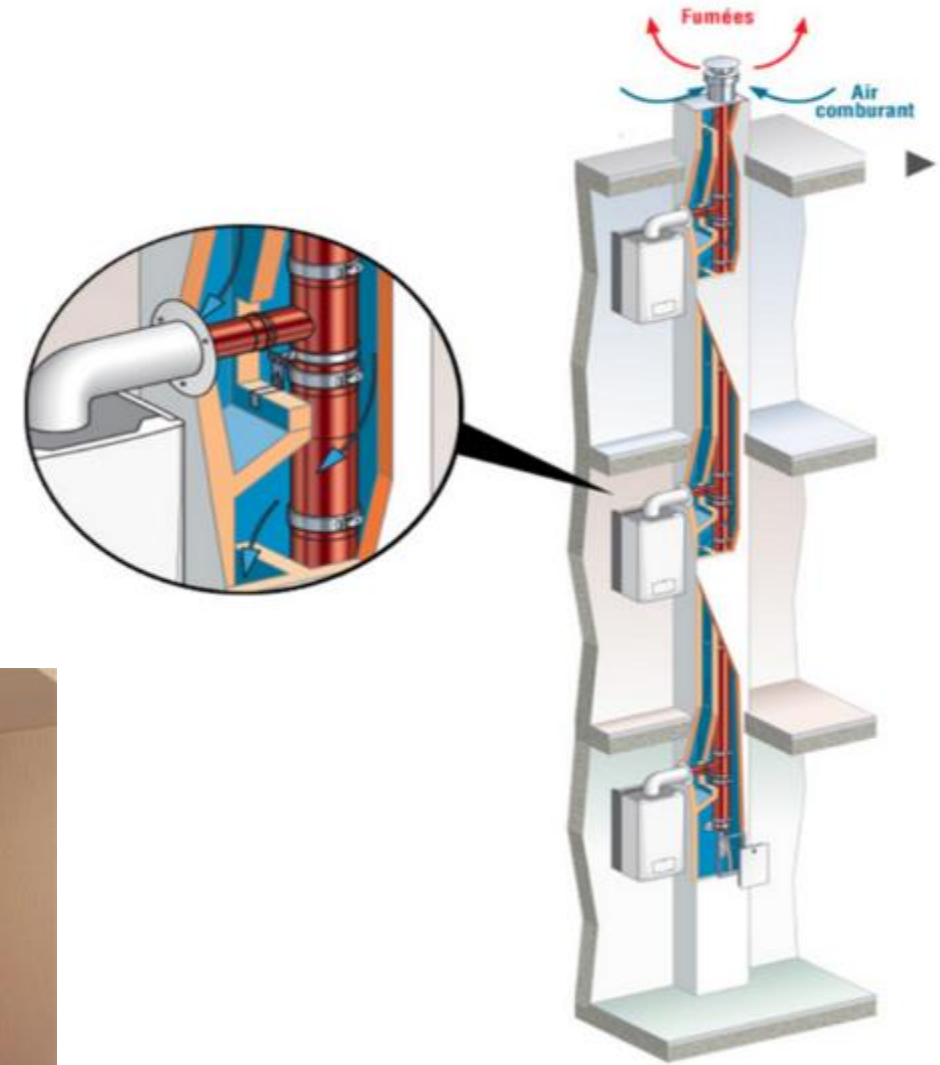

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Individuele kanalen

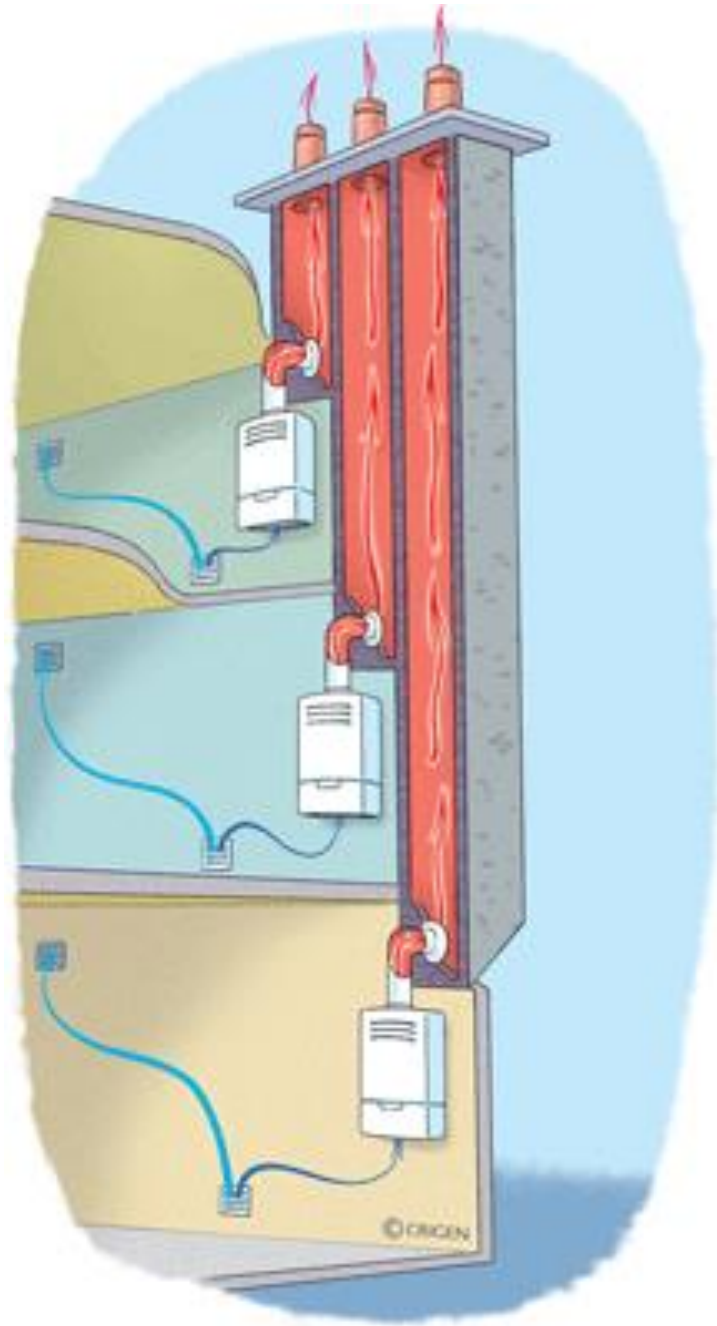

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- ‘Alsace’-kanalen

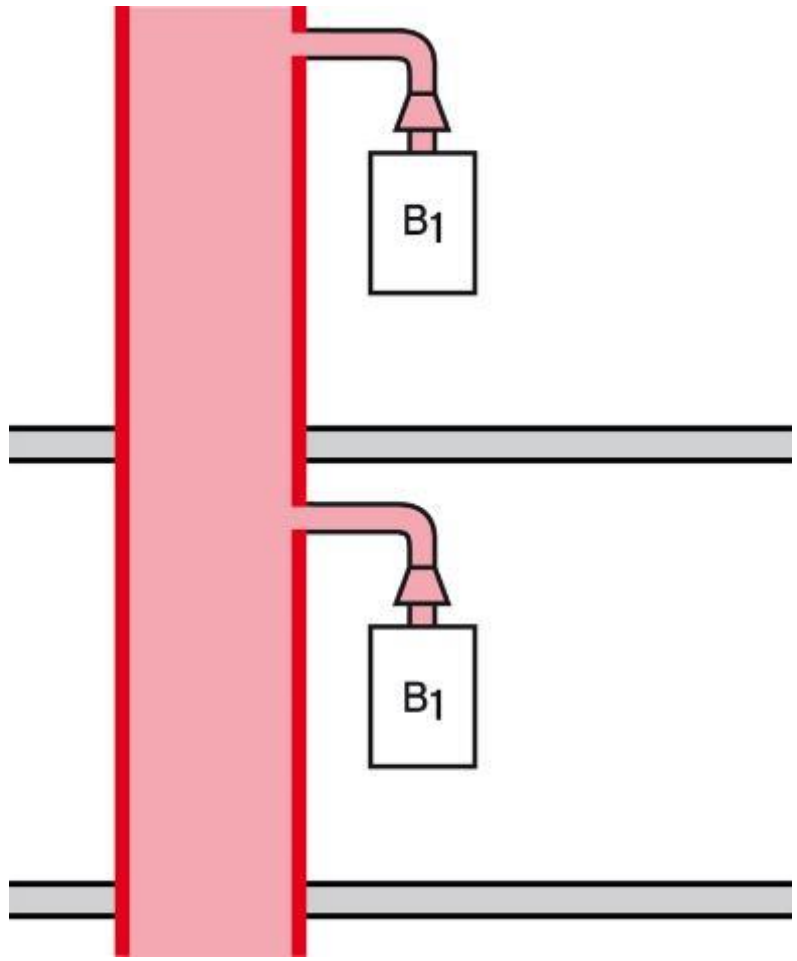

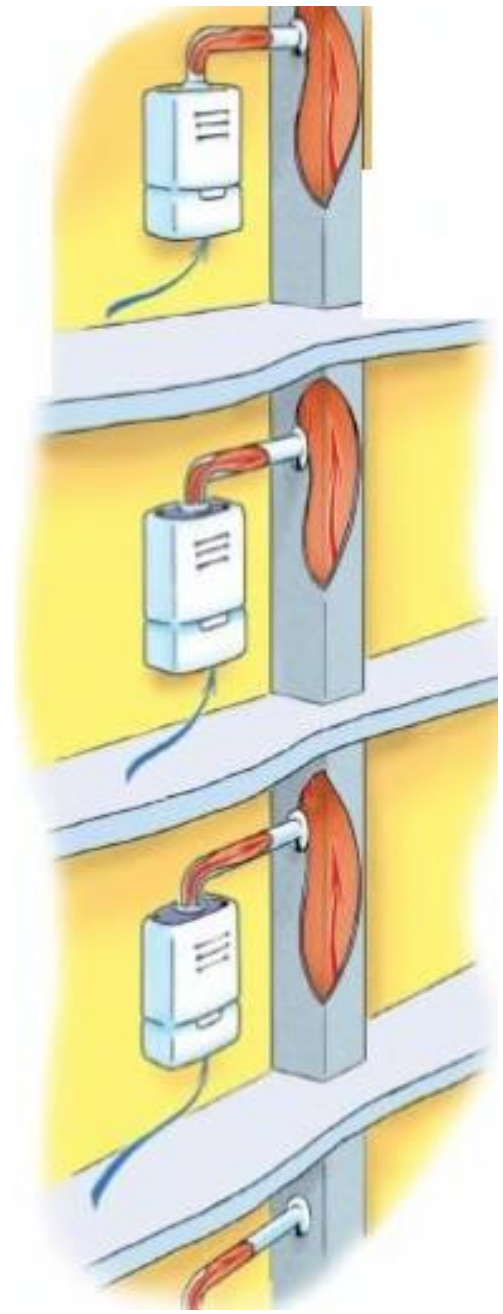

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Shuntkanalen

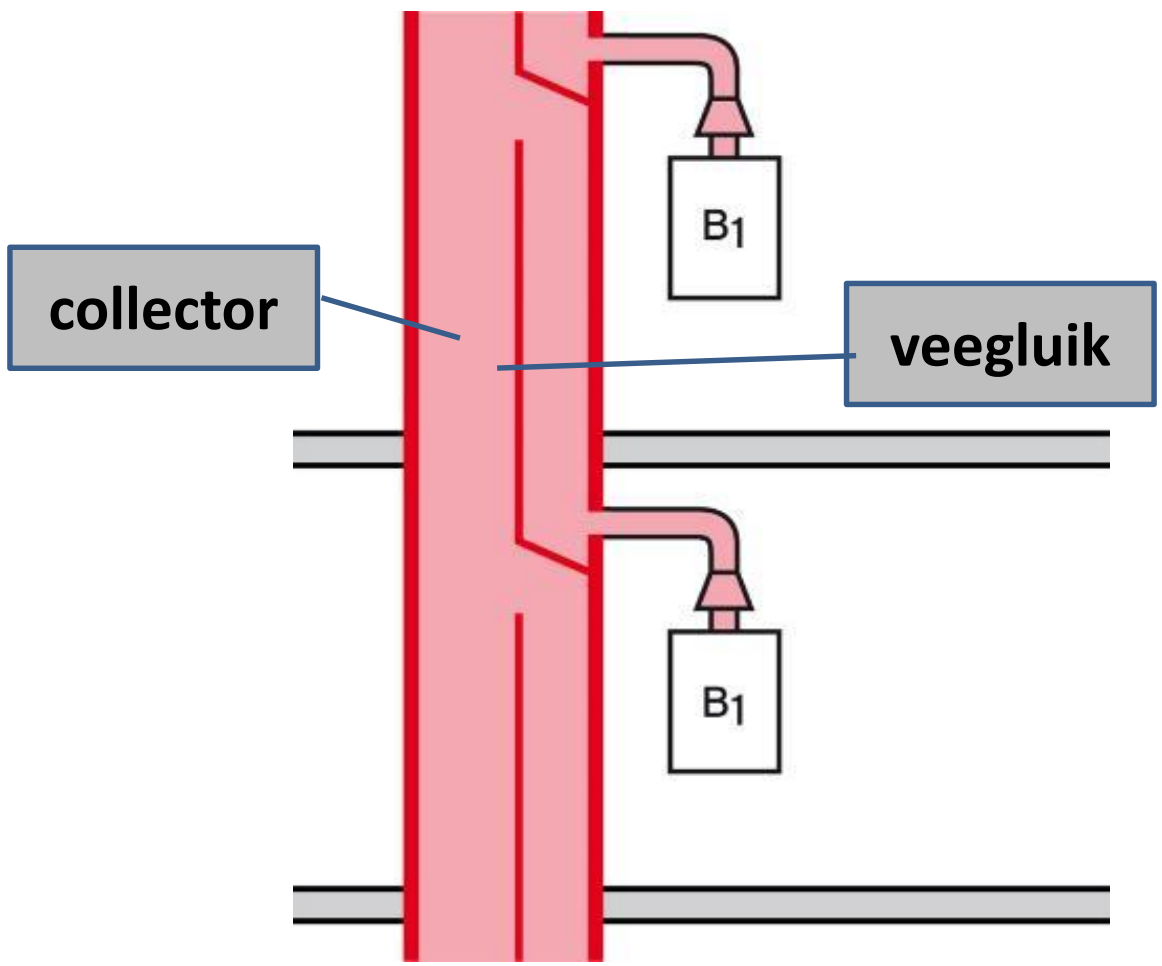

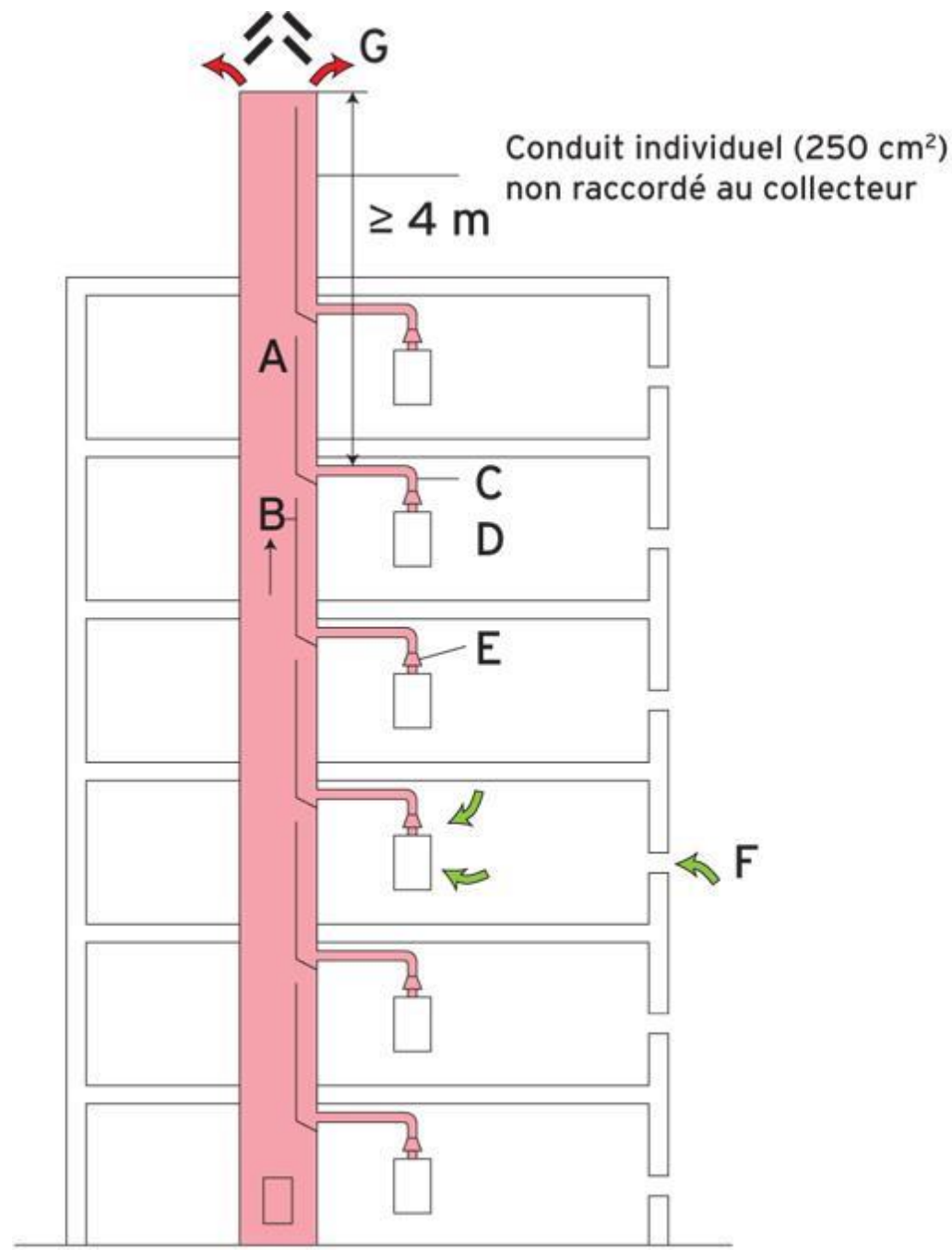

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Shuntkanalen

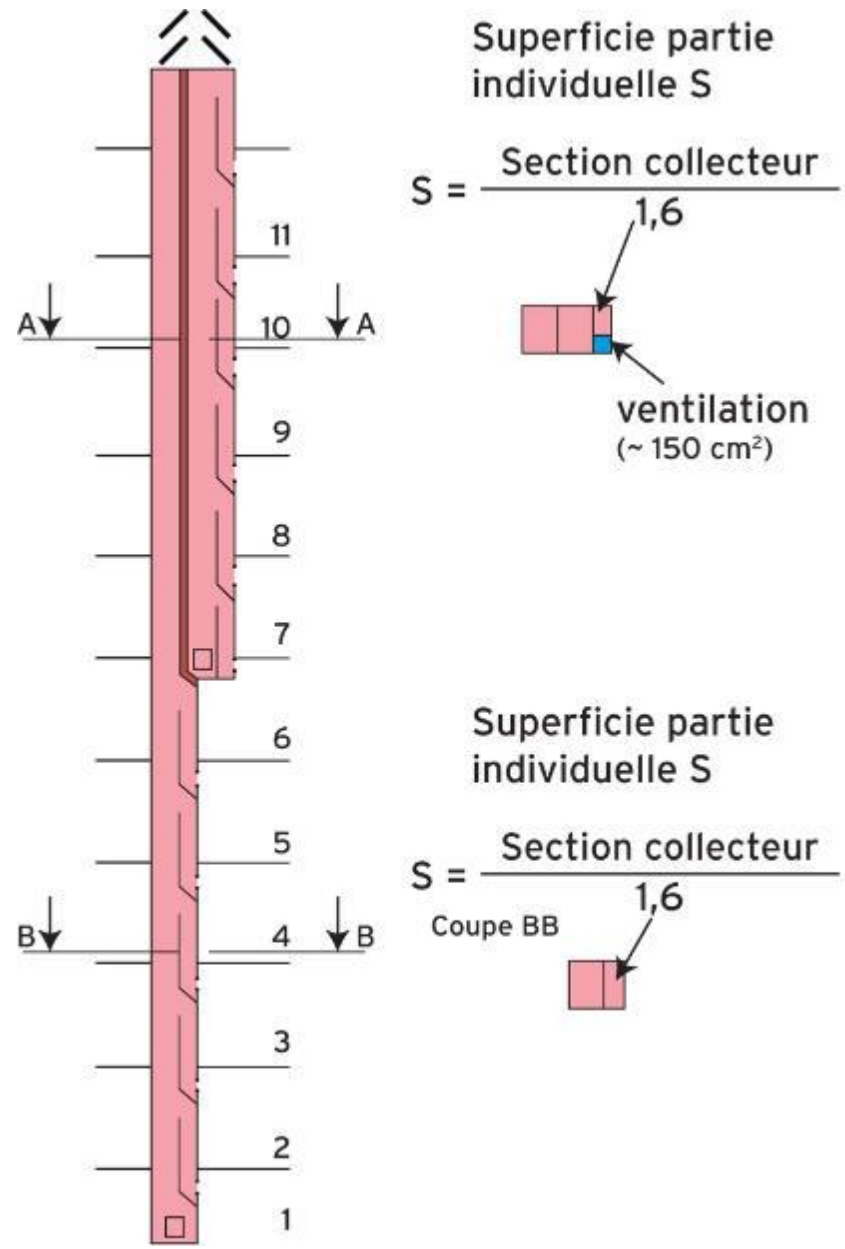

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Shuntkanaal
  - Ander vrij kanaal dat kan worden aangepast?
    - JA: een kanaal als wachtinrichting voorzien voor een geleidelijke overgang OF het kanaal aanpassen voor gelijktijdige vervanging van de verwarmingsketels
    - NEE: aanpassing van het kanaal en gelijktijdige vervanging van de verwarmingsketels

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- GMV Gas

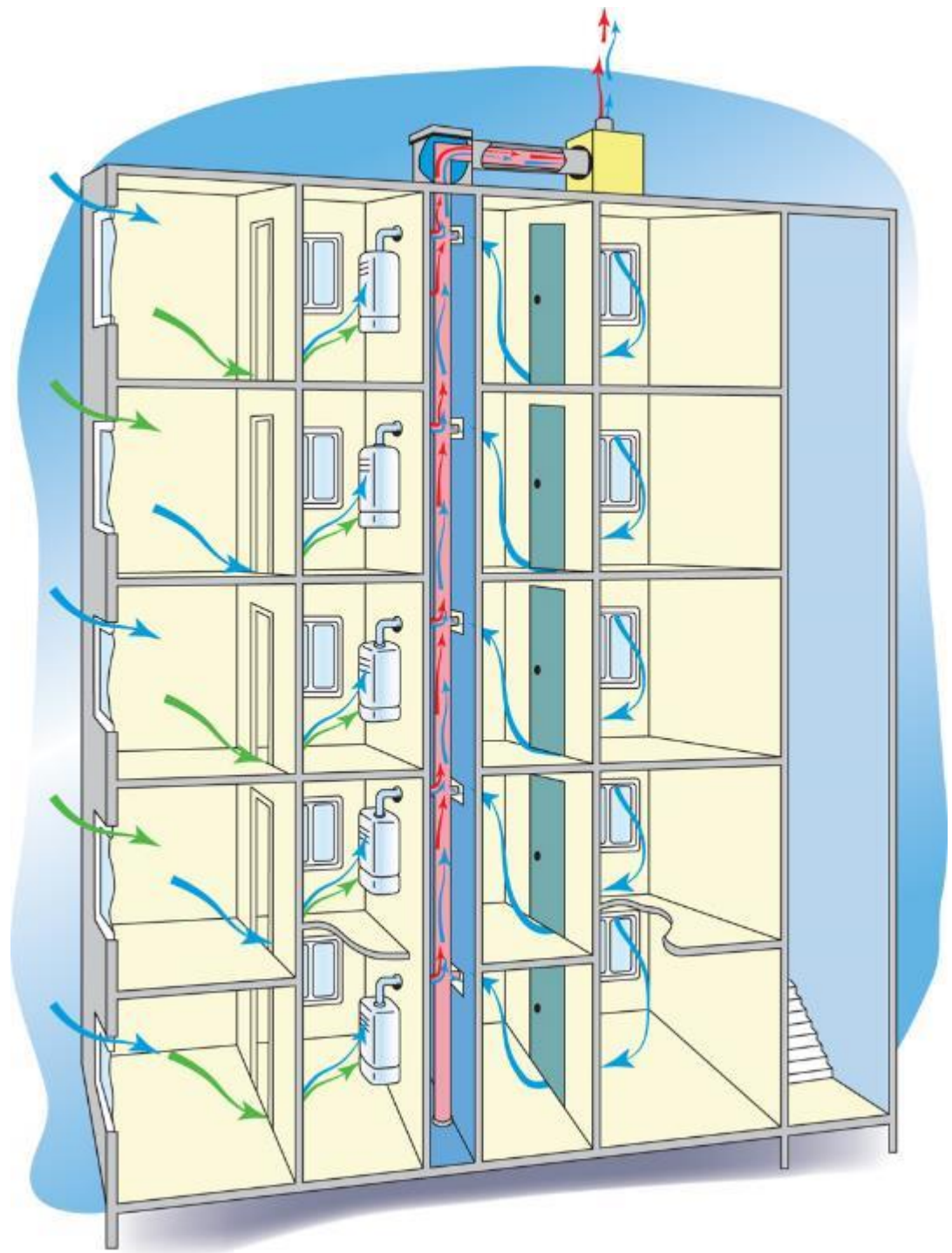

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- GMV Gas
  - Ander vrij kanaal dat kan worden aangepast?
    - JA: een kanaal als wachtinrichting realiseren voor een geleidelijke overgang OF het kanaal aanpassen voor gelijktijdige vervanging van de verwarmingsketels
    - NEE: Een nieuw kanaal realiseren

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Nieuwe kanalen

  - Bestaande grote schachten die op iedere verdieping toegankelijk zijn (of oude luchtkokers)

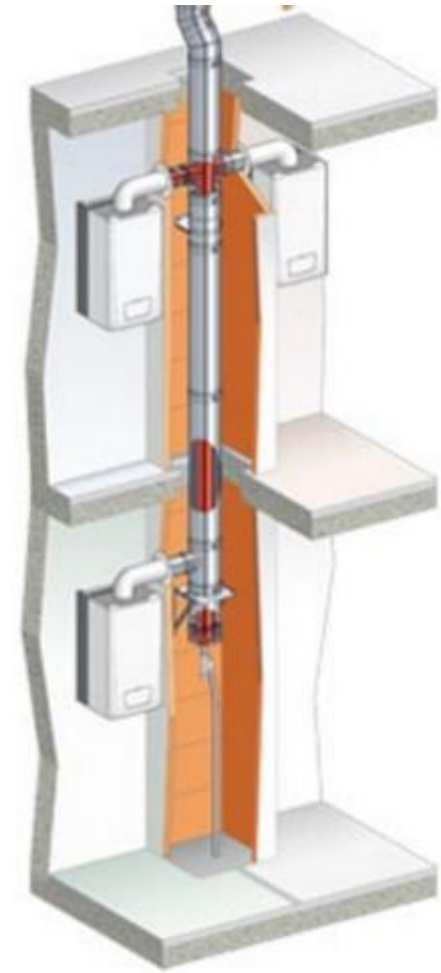

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Dichte kanalen in onderdruk: C4

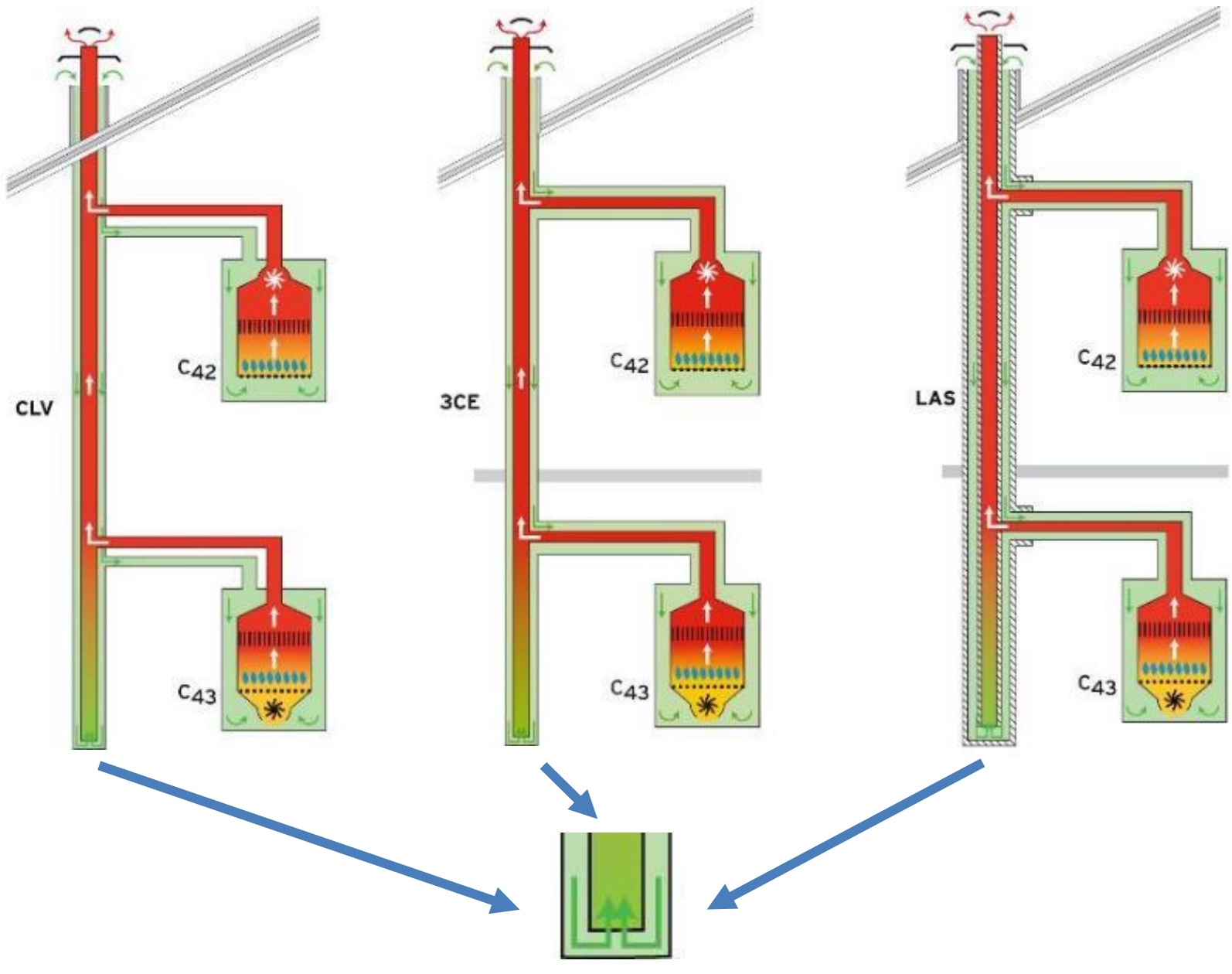

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Dichte kanalen in onderdruk: C8

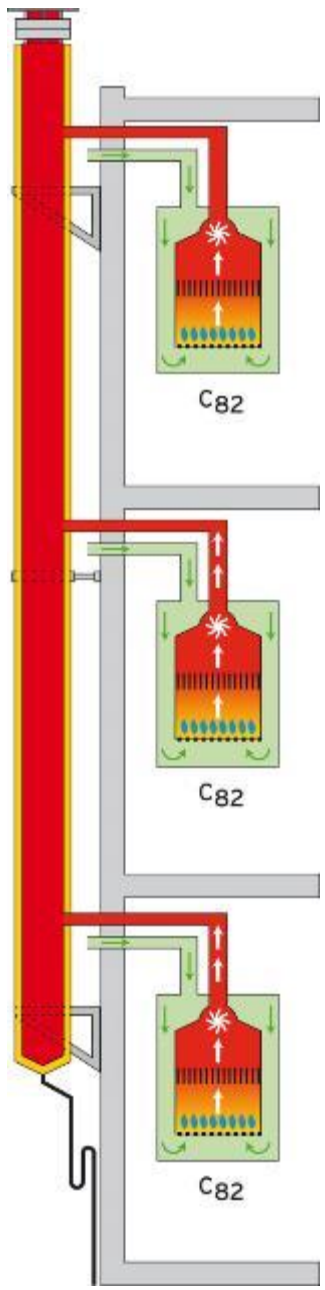

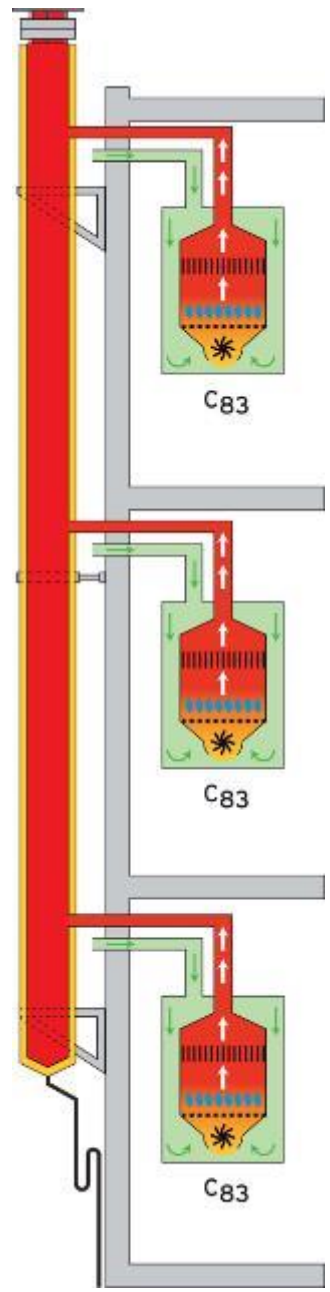

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Dichte kanalen in overdruk

  - Krachtige ventilators
  - Gedwongen afvoer door de ventilators van de verwarmingsketels
  - Geen bypass meer onderaan
  - Beperkte kanaaldoorsnede

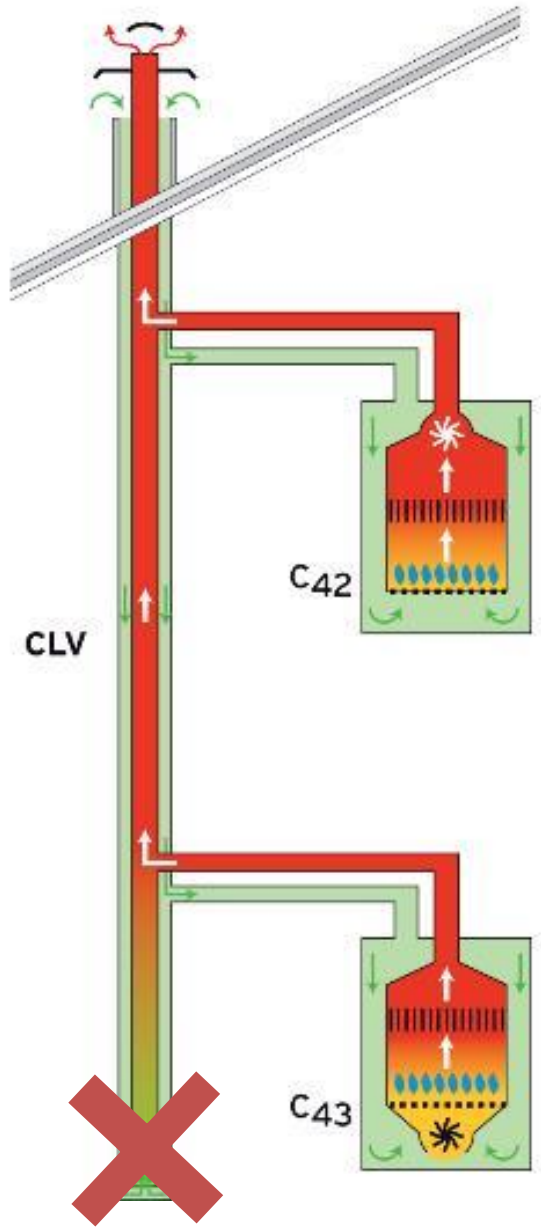

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Dichte kanalen in overdruk

Vergelijking klassieke onderdruk CLV en overdruck CLV					
Ketels	CLV in overdruk (70 Pa overdruk)		CLV in onderdruk		Besparing t.o.v opperviakte
aantal	mm	mm	mm	mm	%
2	90	125	135	260	77%
4	110	165	170	315	73%
5	130	200	200	350	67%
6	130	200	185	350	67%
8	150	230	205	385	64%
10	165	260	220	450	62%
20	220	360	310	585	62%

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Bestaande CLV-systemen

  - Staat van het kanaal?
    - OK: geleidelijke overgang naar condensatie
    - NOK: eerst en vooral de binnenbuis van het kanaal aanpakken
  - Behoud van de aanwezige kanalen
  - Behoud van de bestaande verwarmingsketels
  - Aanpassing van het kanaal om de oude verwarmingsketels en de nieuwe condensatie-eenheden naast elkaar te laten bestaan
  - Verantwoordelijkheid opnemen voor de werking van de voorgestelde oplossing

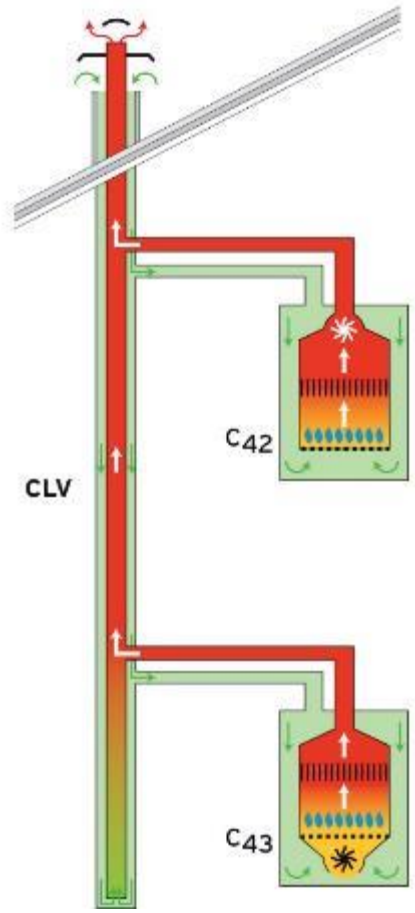

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Bestaande CLV-systemen
  - Individuele buizen in oude C4-installaties

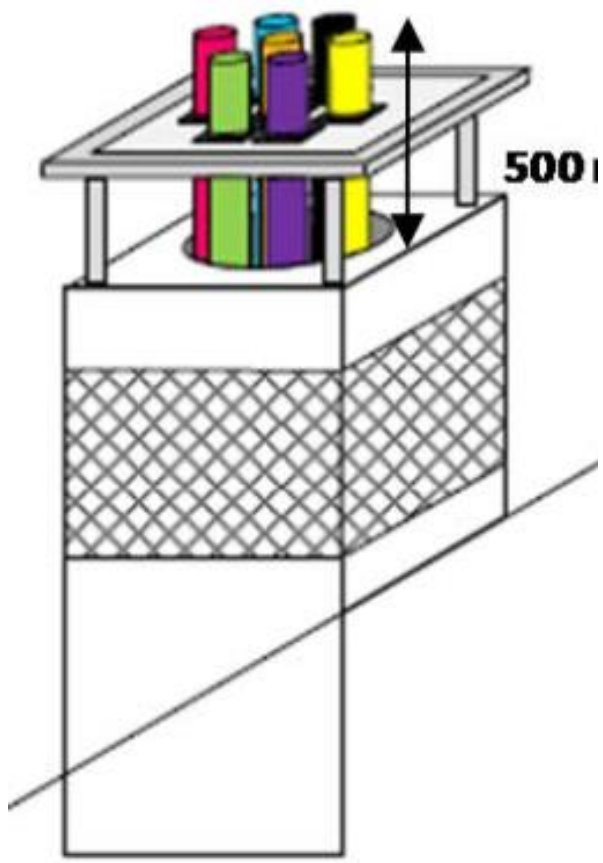

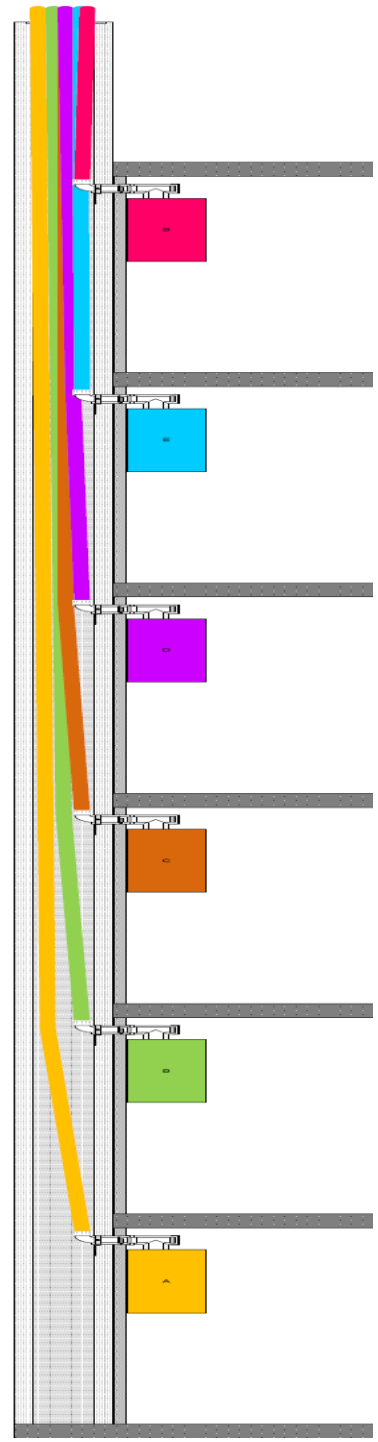

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Kan men een B1-ketel en een condenserende ketel combineren op een en hetzelfde kanaal?

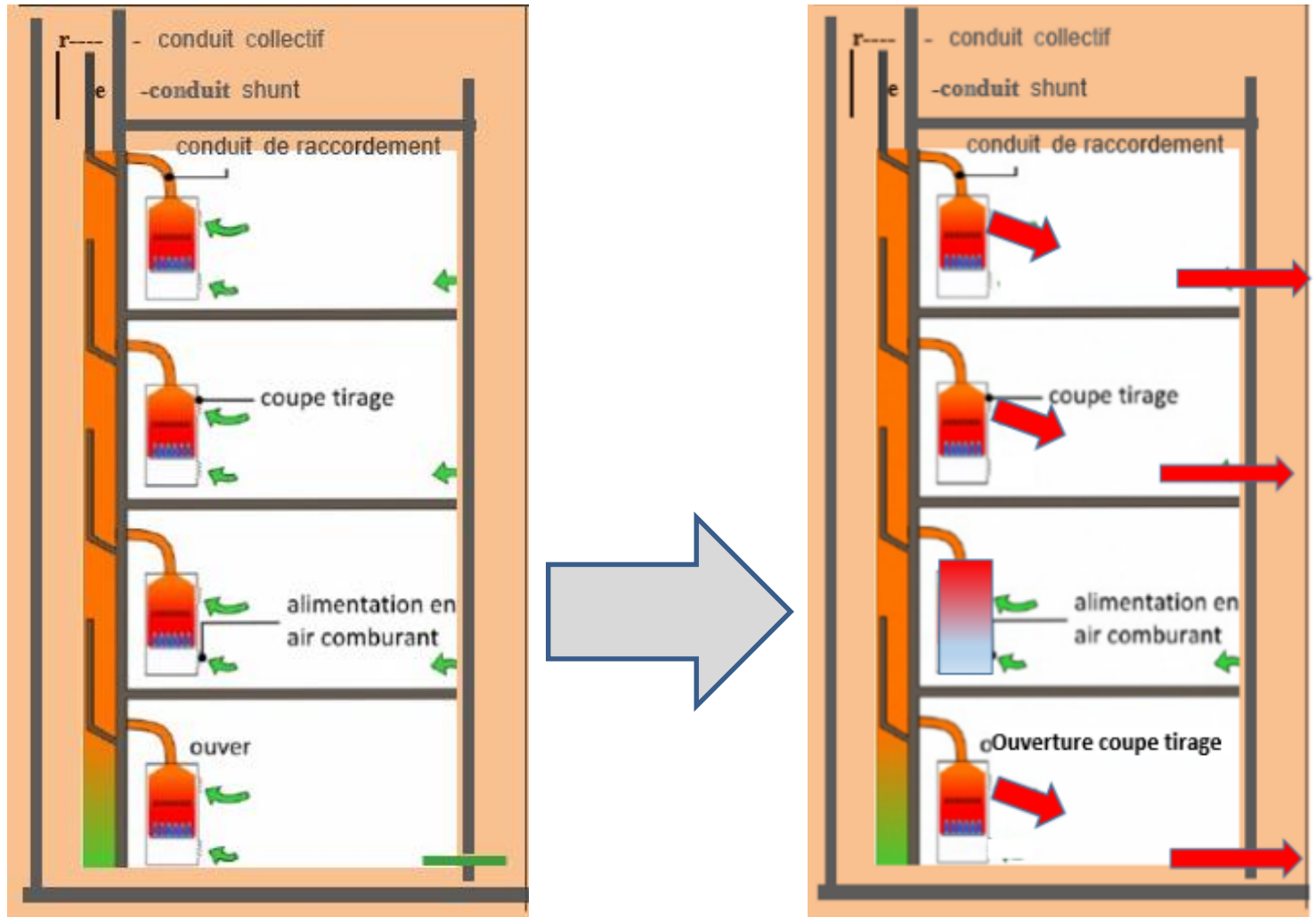

Nouvelle chaudière à ventilateur

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Kan men een B1-ketel en een condenserende ketel combineren op eenzelfde kanaal?

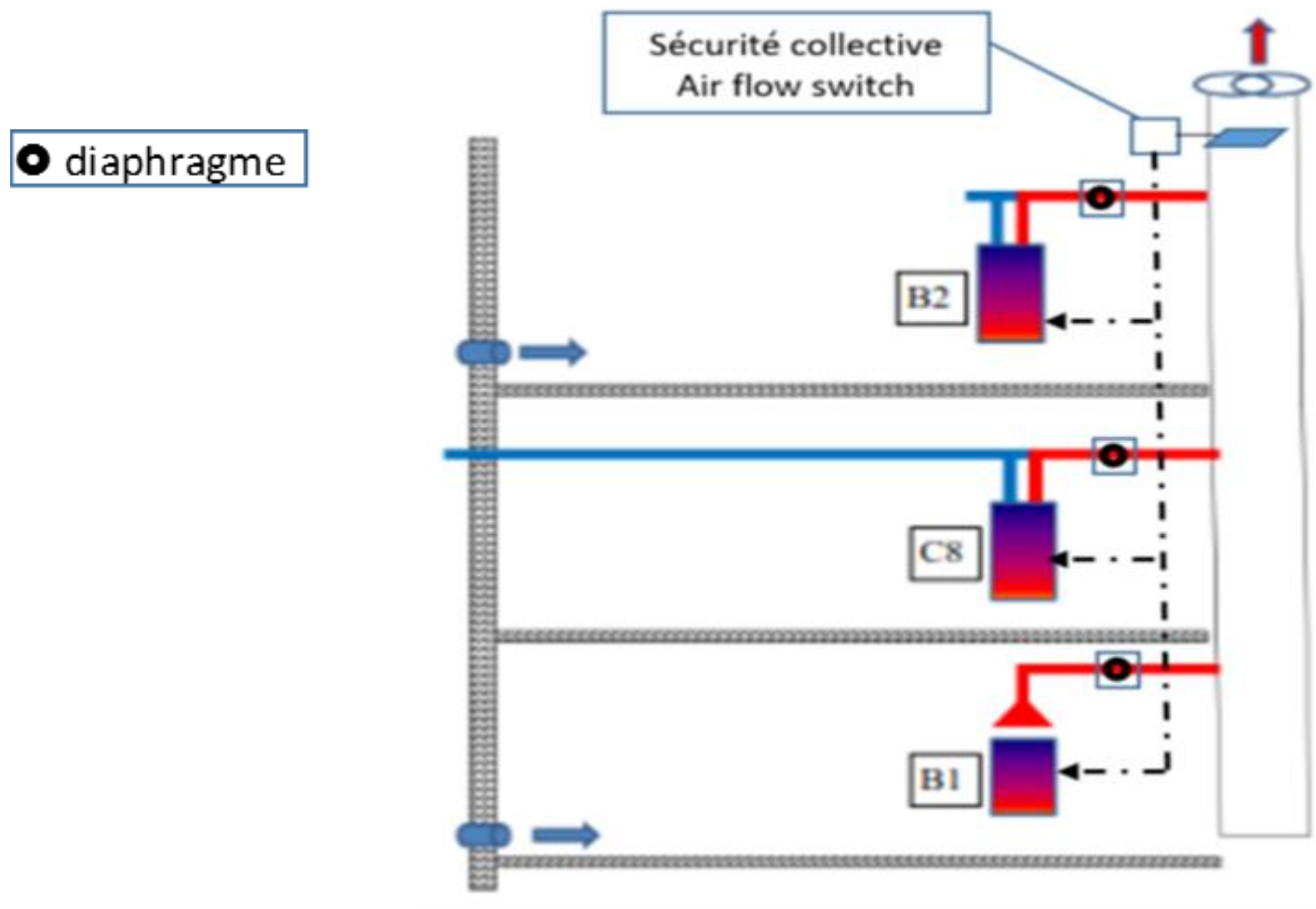

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Typisch renovatieproject
  - Identificeren van de kanalen en van hun toestand door camera-onderzoek
  - De voet van het kanaal onderzoeken
  - De toestand van de afvoer controleren
  - Het bestaan van een ongebruikt kanaal of van een ongebruikte luchtkoker nagaan

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

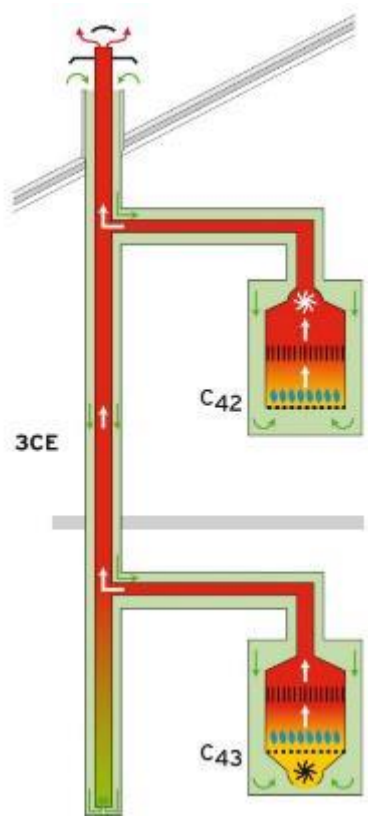

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

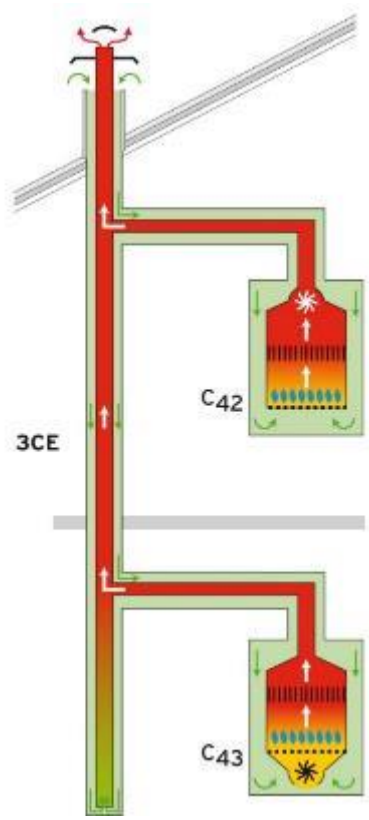

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

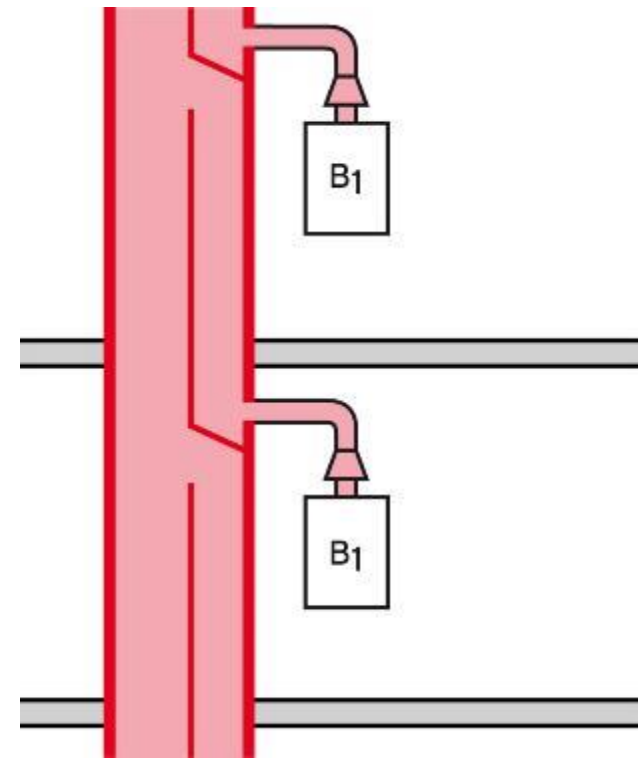

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

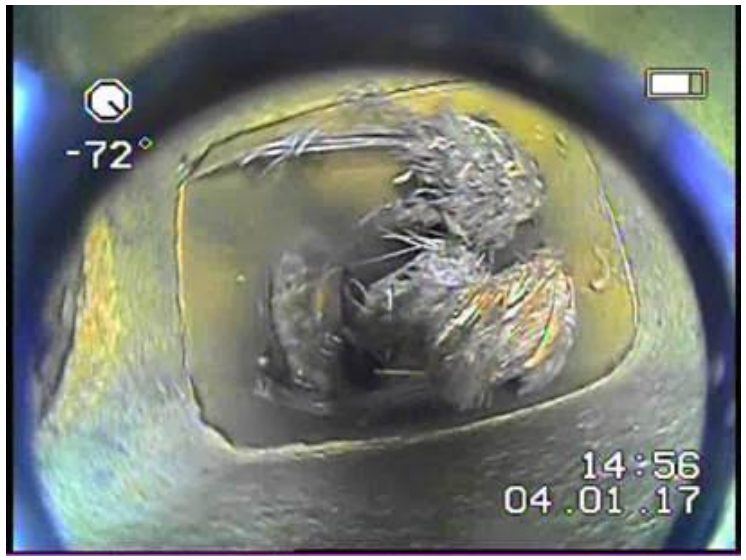

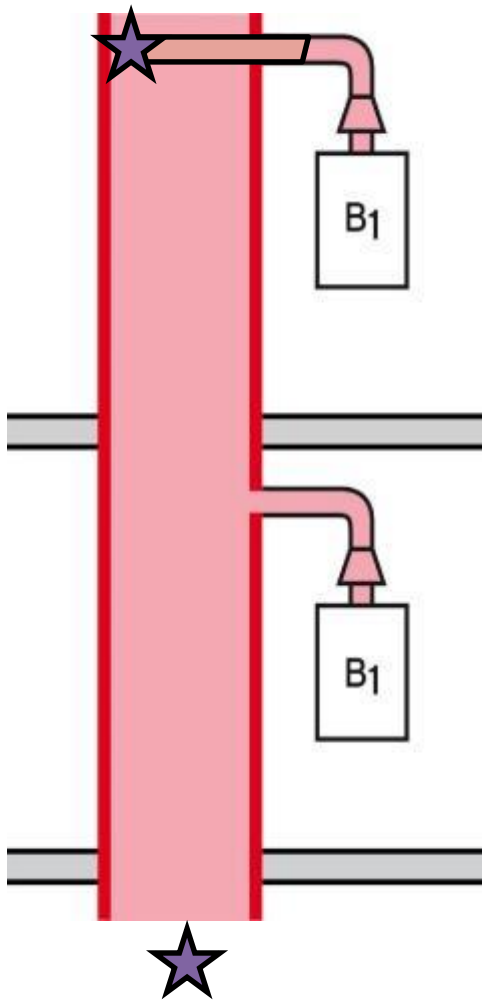

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

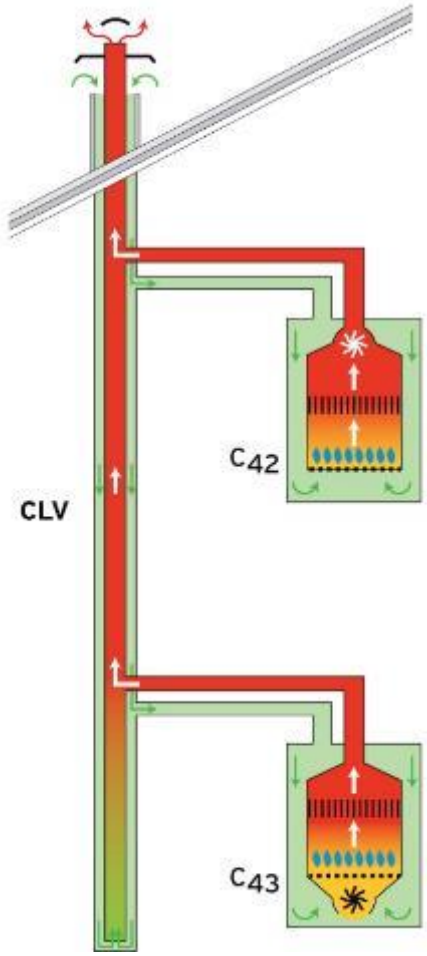

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

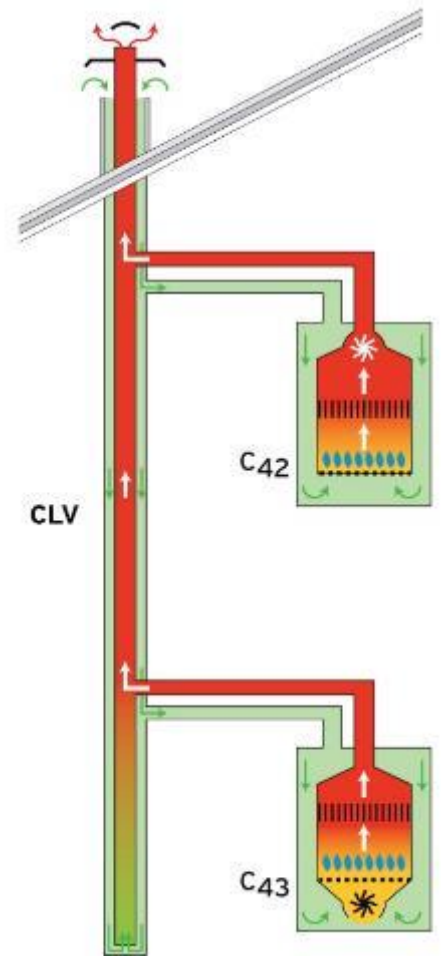

III. COLLECTIEVE KANALEN IN MEDE-EIGENDOM EN RENOVATIEOPLOSSINGEN

- Voorbeelden van vaststellingen

IV. GEWESTPREMIE

- Premie C1 en premie C6
  - 3 premiecategorieën → Bij een enkele gezamenlijke aanvraag ingediend door de mede-eigendom → interessantste categorie
  - C1: condenserende gasgestookte verwarmingsketel:
    - € 500 tot € 700 tot 40 KW
    - € 5/kW boven 40 kW
    - € 50/m tot € 70/m individueel buiswerk
  - C6: 30 % tot 40 % van de in aanmerking komende kosten
    - De levering, werkuren en plaatsing van het materieel dat exclusief gebruikt wordt voor het buiswerk van een collectief kanaal (niet de aansluiting van de bestaande individuele kanalen op het collectieve kanaal)
    - De metselwerken die exclusief nodig zijn voor de plaatsing van het buiswerk voor een collectief kanaal.
    - De aansluitingswerken voor het kanaal om de afvoer van condensaten mogelijk te maken.

V. CONCLUSIE EN FEEDBACK

- Conclusie en feedback
  - Elk gebouw is **uniek**
  - Doelstelling: de mogelijke oplossingen voor elk gebouw bekijken en afwegen en de **beste oplossing** uit technisch en financieel oogpunt **bieden**
  - Expertise inzake het beste kanaal gekoppeld aan de renovatie van de verwarmingsinstallaties om een geïntegreerde dienstverlening te verzekeren
  - De ontvangen informatie en plannen **zijn niet altijd correct**
  - **Nagaan** of de voorgestelde oplossing uitvoerbaar is, is een cruciale stap
  - Bij een totaalopdracht is het belangrijk dat het studiebureau de verantwoordelijkheid opneemt voor de werking van de voorgestelde oplossing
  - Het cameraonderzoek is **absoluut noodzakelijk**

V. CONCLUSIE EN FEEDBACK

- Conclusie en feedback
  - Moeite om de AV te overtuigen gelijktijdig te renoveren → noodzaak om, gestaafd door cijfers, aan te tonen dat dit goedkoper uitkomt
  - De EPB-reglementering verplicht tot de documentering van de verwarmingsketels en waterverwarmingstoestellen die op een collectief kanaal aangesloten zijn → Document te bundelen door de syndicus

V. CONCLUSIE EN FEEDBACK

- Becijferd voorbeeld

Etage	entrée gauche n°22		entrée centre gauche n°24		entrée centre droit n°26		entrée droite n°26a		Total chaudières
	colonne 1	colonne 2	colonne 3	colonne 4	colonne 5	colonne 6	colonne 7	colonne 8	
6 duplex									
5	1	1	1	1	1	1	1	1	
4	1	1	1	1	1	1	1	1	
3	1	1	1	1	1	1	1	1	
2	1	1	1	1	1	1	1	1	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	
0	1	0	1	0	0	1	0	1	
totaux	**6**	**5**	**6**	**5**	**5**	**6**	**5**	**6**	**44**

V. CONCLUSIE EN FEEDBACK

- Becijferd voorbeeld
  - Verschillende overwogen oplossingen:
    - Enkel komaf maken met het CO-probleem
    - B1-ketels en nieuwe condenserende ketels naast elkaar laten bestaan
    - Gelijktijdige vervanging van de B1-ketels door condenserende ketels
  - Prijs per appartement:

	Oplossing 1	Oplossing 2		Oplossing 3
	afzuigventilator + veiligheidsinrichtingen Prijs ZONDER verwarmingsketel	afz.vent. + veiligh. + buiswerk Prijs ZONDER verwarmingsketel	afz.vent. + veiligh. + buiswerk + π + verwarmingsketel Prijs MET condenserende verwarmingsketel	nieuwe condens. + buiswerk + condenserende verwarmingsketel Prijs MET verwarmingsketel
Kolommen van 6 appartementen **MET PREMIES**	€ 1.498,92	€ 2.566,98	€ 6.855,68	€ 3.732,81

TE ONTHOUDEN VAN DE PRESENTATIE

- Ook al is de verwarmingsketel een privé-investering, toch doet men niet zomaar wat men wil!
- Elk gebouw is uniek
- Het is belangrijk een beroep te doen op een neutrale en onafhankelijk actor die alle mogelijke oplossingen (en niet alleen die van zijn eigen merk) in overweging neemt
- Een gelijktijdige vervanging van de verwarmingsketels is financieel voordeliger dan een overgangsoplossing

TOOLS, WEBSITES, BRONNEN

- Gids Duurzame Gebouwen

www.gidsduurzamegebouwen.brussels

> 9 thema’s > Energie:

Dossier | De optimale productie- en opslagwijze voor verwarming en sanitair warm water kiezen

Dossier | Verwarming en sanitair warm water: efficiënte installaties garanderen (distributie en afgifte)

CONTACT

Philippe DEPLASSE

Oprichter en zaakvoerder

Contactgegevens

☎ : +32 2 736 63 23

E-mail: deplasse.p@deplasse.com